

resurs] – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/753-2016-%D0%BF>. - Nazva z ekranu **6. Postanova** KМУ «Pro zatverdzhennya zmin do Poryadku orhanizatsiyi inklyuzyvnoho navchannya u zahal'noosvitnikh navchal'nykh zakladakh» vid 09 serpnia 2017 roku # 588. – [Elektronnyy Resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/588-2017-%D0%BF> – Nazva z ekranu. **7. Sak T.** Individual'ne otsynuyvannya navchal'nykh dosyahnen' uchniv z osoblyvymy osvithimy potrebamy v inklyuzyvnomu klasi: navch. kurs ta nauk.-metod. posib." / T. V. Sak. – K.: TOV «Vydavnychyy dim «Pleyady», 2011. – 168 s.- (Seriya «Inklyuzyvna osvita»). **8. Snisarenko O. I.** Dyferentsiatsiya yak systema navchannya intehrovanykh uchniv v zahal'noosvitn'omu zakladi. / O. I. Snisarenko // Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriya 19. Korektsiyna pedahohika ta spetsial'na psykholohiya. – Vypusk 33: zbirnyk naukovykh prats' / M-vo osvity i nauky Ukrayiny, Nats. ped. un-t imeni M. P. Drahomanova. – Kyuyiv : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2017. – S. 73-80. **9. Snisarenko O. I.** Naukovyy pohlyad na dyferentsiatsiyu yak shlyakh do osvith'oyi intehratsiyi osib z osoblyvostyamy psykhofizychnoho rozvytku / O. I. Snisarenko // Korektsiyna ta inklyuzyvna osvita ochyma molodykh naukovtsiv: zb. naukovykh prats' : vyp. 5. – Sumy: Vyd-vo SumDPU imeni A. S. Makarenka, 2017 - S. 35-43

Received 05.09.2017

Reviewed 18.10.2017

Accepted 27.11.2017

УДК 378:376-056.25

Л. Л. Стахова

laraStakhova4@meta.ua

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧИТЕЛЯ- ЛОГОПЕДА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Відомості про автора: Стахова Лариса Львівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри логопедії Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, Суми, Україна. У колі наукових інтересів: проблема корекції порушень загального недорозвинення мовлення у дітей дошкільного віку. E-mail: laraStakhova4@meta.ua

Contact: Information about the author: Larisa Stakhova, Candidate of Pedagogic Sciences, associate professor of logopaedics department at Sumy

State A. S. Makarenko Pedagogical University, Sumy, Ukraine. The range of scientific aims: the problem of correction general disturbance of speech underdevelopment among the preschool children. E-mail: laraStakhova4@meta.ua

Стахова Л. Л.. Розвиток професійної компетентності учителя-логопеда закладу дошкільної освіти як умова ефективної організації корекційно-розвивального процесу. Стаття присвячена проблемі розвитку професійної компетентності учителя-логопеда закладу дошкільної освіти як однієї з умов ефективної організації корекційно-розвивального процесу. Тенденція збільшення числа дітей з різними мовленнєвими порушеннями визначає потребу у фахівцях, здатних забезпечити кваліфіковану допомогу дітям дошкільного віку з порушеннями мовленнєвого розвитку і консультативну допомогу їх батькам. Професійна компетентність лежить в основі підвищення кваліфікації педагогів і доповнюється методичною, соціальною та особистісною компетентністю. Підвищення кваліфікації педагогів – це постійний процес оновлення професійних знань, умінь і навичок. В сучасних умовах розвитку освіти – це тенденція переходу від знань до навичок і педагогічної майстерності, тому необхідний обмін знаннями, перенесення їх в життєві, робочі ситуації, їх перетворення, тобто впровадження їх у педагогічну практику. Зважаючи на те, що професійна діяльність учителя-логопеда полягає в створенні оптимальних умов для розвитку особистості або відновлення здатності особи з вадами мовлення брати участь в активній соціальній діяльності, потребує пильної уваги завдання відповідності професійної компетентності логопедів закладів дошкільної освіти сучасним вимогам суспільства та освіти.

Ключові слова: професійна компетентність, учитель-логопед, розвиток.

Стахова Л. Л. Развитие профессиональной компетентности учителя-логопеда учреждения дошкольного образования как условия эффективной организации коррекционно-развивающего процесса. Стаття посвящена проблеме развития профессиональной компетентности учителя-логопеда учреждения дошкольного образования как одного из условий эффективной организации коррекционно-развивающего процесса. Тенденция увеличения числа детей с различными речевыми нарушениями определяет потребность в специалистах, способных обеспечить квалифицированную помощь детям дошкольного возраста с нарушениями речевого развития и консультативную помощь их родителям. Профессиональная компетентность лежит в основе повышения квалификации педагогов и дополняется методической, социальной и личностной компетентностями. Повышение квалификации педагогов – это

постоянный процесс обновления профессиональных знаний, умений и навыков. В современных условиях развития образования – это тенденция перехода от знаний к навыкам и педагогическому мастерству, поэтому необходим обмен знаниями, перенос их в жизненные, рабочие ситуации, их преобразование, то есть внедрение их в педагогическую практику. С учетом того, что профессиональная деятельность учителя-логопеда заключается в создании оптимальных условий для развития личности или восстановления способности лица с нарушениями речи участвовать в активной социальной деятельности, требует пристального внимания задача соответствия профессиональной компетентности логопедов учреждений дошкольного образования современным требованиям общества и образования.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, учитель-логопед, развитие.

Stakhova L. Development of speech therapist professional capacity at preschool institutions as an essential condition for the effective arrangement the remedial and developing process. The article deals with a problem of speech therapist professional capacity development at preschool institutions as one of the essential conditions for the effective arrangement the remedial and developing process. The growth of children with different language disorders determines the necessity of professionals who are able to provide preschool children who suffer from speech development disturbance with qualified help and to consult their parents. Professional capacity is important for teachers' further training and it is complemented with methodological, social and personality competences. Teachers' further training is a constant process of improvement professional knowledge, skills and experience. Nowadays the development of education is a way to move from knowledge to pedagogical mastery. That is why the exchange of experience is needed. We should implement it in reality and performance situations, we should reform it on order to practice it in teaching. Taking into account that the speech therapist professional activity consists in creating optimal conditions for development of the personality or face recovery with speech disturbance for active participating in social activities, we should also pay attention to the problem of correspondence between the professional capacities of speech therapists at preschool institutions and modern requirements of the society and education.

Key words: professional competence, teacher-speech therapist, development.

Постановка проблеми. Відкритість сучасного освітнього процесу, впровадження в практику роботи педагогів інноваційних навчальних технологій висувають високі вимоги до рівня професійної компетентності спеціалістів у галузі освіти. Забезпечення навчального

процесу кваліфікованими кадрами є головною умовою підвищення якості і ефективності навчання. Сучасний навчальний заклад потребує високоосвічених фахівців, які творчо реалізують нові технології навчання, стабільно добиваються високих результатів у своїй професійній діяльності.

Особливу актуальність ці проблеми набувають у системі дошкільної освіти, оскільки педагогічні кадри, задіяні на даному рівні освіти, працюють з особливою віковою категорією дітей .

На сьогоднішній день спостерігається тенденція до збільшення числа дітей дошкільного віку з порушеннями мовленнєвого розвитку, які виникають через фізіологічні недосконалості, патологічні стани, а також несприятливі соціальні умови. Першочерговим завданням розвитку мовлення в закладах дошкільної освіти на сучасному етапі є виховання особистості, яку характеризує достатній рівень мовленнєвої компетентності.

Зазначена проблема обумовлює необхідність розвитку професійної компетентності учителя-логопеда закладу дошкільної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основні ідеї й концепції розвитку безперервного професійного утворення висвітлені Л. М. Аتماховою, Н. В. Молотковою, Н. Г. Петеліною [6]. Теоретичні розробки в області проблем формування професійної педагогічної компетентності, структури професійної компетентності представлені в роботах Н. Є. Астаф'євої, Л. М. Аتماхової, Н. М. Боритко, Г. Г. Ващенко [1], С. О. Демченко, О. Б. Дудко, В. В. Марико, Н. В. Молоткової, Л. О. Сущенко. Особливості змісту й технологій професійної діяльності логопеда, який працює з дітьми дошкільного віку представлені Л. С. Волковою, Т. Б. Філічевою, Г. В. Чиркіною, М. К. Шеремет, Ю. В. Пінчук, Л. О. Федорович та ін. [7, 8].

Мета статті: висвітлити систему безперервного розвитку професійної компетентності учителя-логопеда закладу дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Для формування особистості неоціненне значення має корекція мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку. Практика свідчить, що своєчасне логопедичне втручання є одним з превентивних засобів попередження неуспішності дітей у школі і одночасно ефективним способом стимуляції психічного розвитку дитини в цілому.

Враховуючи вищесказане, можна стверджувати, що вимоги до рівня професійної компетентності учителя-логопеда, який працює в закладі дошкільної освіти, підвищуються.

Вимоги, які обґрунтовують необхідність безперервного розвитку рівня професійної компетентності фахівця в області корекційної педагогіки, можуть бути згруповані таким чином: вимоги, які висуває суспільство, що постійно розвивається; вимоги, які висуває система освіти; вимоги, які висуває особистість педагога; вимоги, які висувають споживачі освітніх послуг (рис. 1.)

Рис. 1. Система вимог до рівня сформованості професійної компетентності спеціаліста корекційної педагогіки.

За ідеєю української педагогічної спадщини Г. Г. Ващенко, професійна компетентність розуміється як педагогічна майстерність – показник високої професійної діяльності: глибока освіченість людини, всебічний розвиток з історії педагогіки, філософії, тому що всі педагогічні системи базуються на певних філософських засадах [1].

Ю. В. Пінчук розглядає професійну компетентність учителя-логопеда як інтегративну якість спеціаліста, який проявляє готовність максимально ефективно здійснювати діагностику, корекційно-превентивне навчання та особистісний розвиток осіб з порушеннями мовлення [7].

Ми визначаємо професійну компетентність учителя-логопеда як інтегральну характеристику професійних та особистісних якостей педагога, гармонійне поєднання знань у галузі логопедії та суміжних дисциплін, методик реалізації напрямів професійної діяльності, а також умінь та навичок педагогічного спілкування, розвитку та саморозвитку

особистості в системі спеціальної освіти, що постійно та динамічно розвивається.

До структури професійної компетентності учителя-логопеда закладу дошкільної освіти входять дві групи показників педагогічної діяльності:

- 1) особистісні якості, що розкривають систему морально-ціннісних орієнтирів, стиль діяльності учителя- логопеда (працездатність, ініціативність, психологічна впевненість, витримка, терпимість, духовна культура, доброзичливість, любов до дітей, креативність, комунікабельність, прогностичність, допитливість, відповідальність);
- 2) професійні якості, що складаються з двох компонентів:
 - змістовний компонент – теоретична готовність, що визначається як співвіднесення ідеальної моделі необхідних для здійснення педагогічної діяльності знань та їх реального стану;
 - процесуальна готовність – загальні уміння (гностичні, дидактичні, організаційно-методичні, комунікативні, прогностичні, рефлексивні, виробничо-операційні - уміння за суміжними професіями, специфічні), навички учителя-логопеда реалізовувати функції організації процесу навчання та досвід.

Зазначені групи показників формують тип мотивації щодо підвищення професійної компетентності учителя-логопеда та ефективної організації корекційно-розвивального процесу.

Технологія організації процесу розвитку складових професійної компетентності має здійснюватися за етапами, на кожному з яких визначені компоненти методичної системи (цільова установка, зміст підготовки, методи, форми і засоби) у відповідності з очікуваним результатом – рівнем сформованості професійної компетентності учителя-логопеда та рівнем професійної майстерності педагога (таблиця 1).

Таблиця 1.

Технологія організації процесу розвитку ПК учителя-логопеда

Етапи Компоненти	I етап	II етап	III етап
Мета підготовки	Дослідження рівня ПК учителя-логопеда; формування загального уявлення про значущість ПК педагога; визначення потреби в підвищенні кваліфікації; забезпечення процесу адаптації до професійної	Розвиток особистісних якостей педагога; розвиток умінь і навичок корекційної діяльності (засобом формування діяльнісної, когнітивної і особистісної готовності до професійної діяльності)	Формування умов творчої самореалізації особистості вчителя-логопеда (засобом активізації процесу формування та актуалізації професійної готовності до здійснення корекційно-

	діяльності в умовах сучасної системи освіти		розвивальної діяльності); встановлення рівня розвитку ПК фахівця в галузі корекційної педагогіки
Зміст підготовки	Ознайомлення з предметним середовищем діяльності фахівця (засоби, технології організації корекційно-розвивального процесу): сучасні підходи до організації корекційно-розвивального процесу	Основи організації корекційно-розвивального процесу, сучасні технології корекції мовленнєвих порушень, знання і вміння з питань корекції мовленнєвих порушень; постановка та вирішення проблемних завдань, аналіз результатів рішення професійних завдань	Розробка авторських методик, дидактичних посібників, апробація інноваційних технологій
Методи навчання	Словесні, наочні, аналіз існуючих підручників, посібників, методик, анкетування, тестування	Самостійна робота, проблемно-пошукові (аналіз, рішення задач), проектні, репродуктивні, ігрові	Проектні, експеримент, проблемно-пошукові, самостійна робота, тестування
Форми навчання	Лекційно-семінарські, індивідуально-групові заняття	Лекційно-семінарські, індивідуально-групові, ігрові заняття	Лекційно-семінарські, індивідуально-групові заняття
Засоби навчання	Банк педагогічної інформації, навчально-методичні вказівки, відеоматеріали, навчальна література, діагностика	Банк педагогічної інформації, відеоматеріали, навчальна література, наочність	Банк педагогічної інформації, відеоматеріали, навчальна література, наочність, діагностичні
Рівень сформованості ПК учителя-логопеда	Первинний – адаптивний рівень сформованості ПК вчителя-логопеда	Середній – продуктивний рівень сформованості ПК вчителя-логопеда	Вищий – креативно-евристичний рівень сформованості ПК вчителя-логопеда
Рівень професійної майстерності педагогів	Педагог- початківець	Педагог- технолог	Педагог- новатор

Дослідження показало, що система розвитку професійної компетентності учителя-логопеда повинна бути заснована на реалізації *принципів*, що їх можна об'єднати групи:

1) загальнодидактичні принципи, що лежать в основі побудови всієї системи професійної освіти (усвідомленості, самостійності, індивідуалізації);

2) загальнонаукові принципи, що визначають зміст, форми, методи, напрями педагогічного впливу на особистість (науковості, реалістичності, цілісності і системності);

3) специфічні методичні принципи (за професійним спрямуванням, відповідності змісту навчання вимогам розвитку суспільства, дослідницької творчої позиції, партнерського «суб'єкт-суб'єктного» спілкування, фокусування, підтримки, активності).

Реалізація представленої методичної системи розвитку професійної компетентності учителя-логопеда в умовах професійного середовища можлива при дотриманні *комплексу умов*:

- систематичне вивчення потреби педагогів у підвищенні компетентності з питань теорії та практики корекції мовленнєвих порушень;

- опора в процесі навчання на передовий педагогічний досвід і досвід власної практичної діяльності, впровадження наукових розробок і досліджень, нових технологій у навчально-методичну роботу;

- створення педагогічного простору для впровадження методичної системи;

- відбір змісту, засобів, поєднання форм і методів навчання на кожному етапі підготовки, спрямованих на реалізацію цільових установок і досягнення заданого рівня сформованості професійної компетентності вчителя-логопеда;

- оптимальне поєднання практичних і теоретичних занять відповідно до об'єктивних потреб учителів-логопедів;

- моделювання підготовки фахівця з урахуванням кадрових орієнтацій;

- використання під час керування процесом підвищення професійної компетентності педагога діагностичного апарату з оцінки ефективності розробленої моделі;

- адекватність навчально-інформаційного середовища професійному середовищу за основними параметрами (професійно значущі засоби, ресурси);

- використання спеціальної програми психолого-педагогічного супроводу учителів-логопедів в умовах неперервної професійної освіти, що дозволяє значно підвищити рівень особистісно-професійної компетентності фахівців шляхом зміни і вдосконалення її психологічної структури.

Виходячи з вищевикладених положень, спроектована модель методичної системи розвитку професійної компетентності учителя-логопеда закладу дошкільної освіти (рис. 2).

Висновки. Представлена система розвитку професійної компетентності учителя-логопеда враховує потреби зовнішнього середовища і запити самого педагога; виступає важливим і невід’ємним компонентом системи підвищення кваліфікації, забезпечуючи відповідну підготовку фахівців в реальному освітньому процесі; реалізація розробленої технології забезпечує отримання кожним учителем-логопедом того рівня професіоналізму в оволодінні знаннями, вміннями, навичками, який відповідає його реальним талантам і можливостям; служить дієвим механізмом для саморозвитку педагога і активізації навчально-педагогічної діяльності; спонукає до активізації процесів росту особистісно-професійної компетентності. Перспективи подальших розробок у цьому напрямі полягають у більш детальному визначенні професійних компетенцій, шляхів і засобів реалізації процесу розвитку професійної компетентності вчителів-логопедів закладів дошкільної освіти.

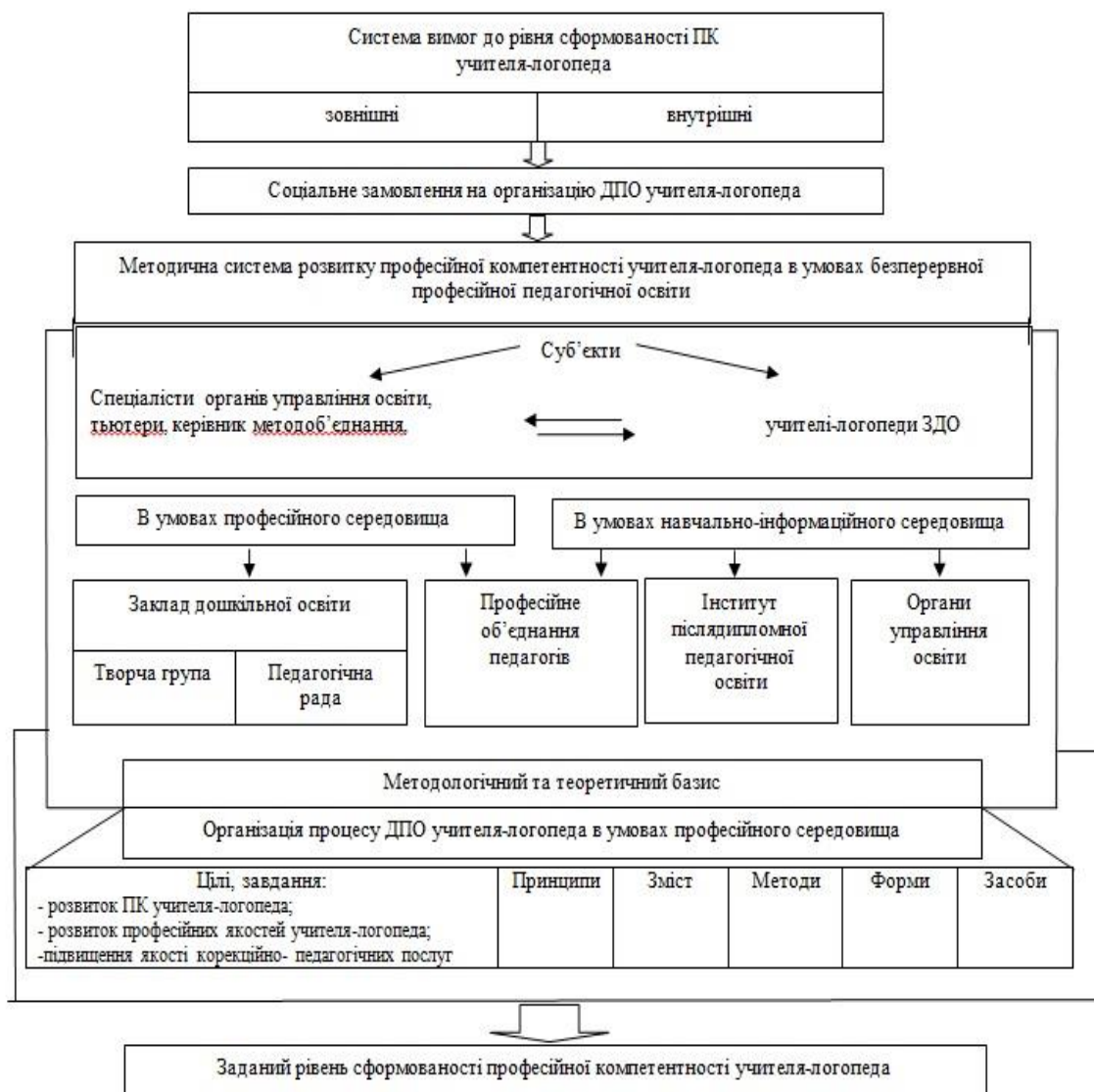

Рис. 2. Модель методичної системи розвитку ПК учителя-логопеда ЗДО.

Бібліографія

1. **Ващенко Г. Г.** Воспитание воли и характера. / Г. Г. Ващенко // Учебник для педагогов. - К., 1999.
2. **Гериш Т. В.** Компетентнісний підхід як основа модернізації професійної освіти / Т. В. Гериш, П. І. Самойленко // Стандарти та моніторинг в освіті. – 2006. - № 3.
3. **Демченко І. І.** Теоретичні і методичні засади підготовки майбутнього вчителя початкових класів до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти: автореф. дис. на здобуття навч. ступеня докт. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти», 13.00.03 «Корекційна педагогіка» / І. І. Демченко. – Умань, 2016. – 46 с.
4. **Макарова В. Н.** Формування професійної компетентності педагогів у галузі мовленнєвого розвитку дітей дошкільного та молодшого шкільного віку / В. Н. Макарова // Освіта та суспільство. – 2009. - № 1.
5. **Обуховська А. Г.** Соціальна роль логопеда в системі надання допомоги населенню / А. Г. Обуховська // Хрестоматія з логопедії за ред. Шеремет М.К. – К.: КНТ, 2006.
6. **Петелина Н. Г.** Актуальность проблемы личностно-профессионального развития учителя-логопеда / Н. Г. Петелина // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасних наук: теорія та практика – 2006». - Дніпропетровськ, 2006.
7. **Пінчук Ю. В.** Система професійної компетентності учителя-логопеда / Ю. В. Пінчук // Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка. – НПУ ім. М.П. Драгоманова, Київ, 2005.
8. **Шеремет М.К.** Підготовка корекційних педагогів у вищих навчальних закладах // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / За ред. О.В. Гаврилова, В.І. Співака. – Вип. XVII в двох частинах, частина 1. Серія: соціально- педагогічна. – Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2011. – 368 с.

References

1. **Vaschenko G. G.** Vospitanie voli i haraktera. / G. G. Vaschenko // Uchebnik dlya pedagogov.erevoda1.
2. **Gerish T. V.** Kompetentnsniy pldhd yak osnova modernlzatsiyi profeslynoyi osvlti / T. V. Gerish, P. I. Samoylenko // Standarti ta monItoring v osvlti. – 2006. - № 3.
3. **Demchenko I. I.** TeoretichnI I metodichnI zasadi plDgotovki maybutnogo vchitelya pochatkovih klasIv do profeslynoyi dlyalnostI v umovah Inklyuzivnoyi osvlti: avtoref. dis. na zdobuttya nak. stupenya dokt. ped. nauk : spets. 13.00.04 «TeorIya ta metodika profeslynoyi osvlti», 13.00.03 «KorektsIyna pedagogIka» / I. I. Demchenko. – Uman, 2016. – 46 с.
4. **Makarova V. N.** Formuvannya profeslynoyi kompetentnostI pedagogIv u galuzI movlennEvogo rozvitku dltey doshkIl'nogo ta molodshogo shkIl'nogo vIku / V. N. Makarova // OsvIta ta suspIlstvo.– 2009. - № 1.
5. **Obuhovska A. G.** SotsIalna rol logopeda v sistemI nadannya dopomogi naseleunnyu /

A. G. Obuhovska // HrestomatIya z logopedIYi za red. Sheremet M.K. – K.: KNT,2006. **6. Petelina N. G.** Aktualnost problemyi lichnostno-professionalnogo razvitiya uchitelya-logopeda / N. G. Petelina // MaterIali III MIzhnarodnoYi naukovopraktichnoYi konferentsIYi «Aktualni problemi suchasnihi nauk: teorIya ta praktika – 2006». - DnIpropetrovsk, 2006.

7. PInchuk Yu. V. Sistema profesIynoYi kompetentnostI uchitelya-logopeda / Yu. V. PInchuk // DisertatsIya na zdobuttya naukovogo stupenya kandidata pedagogIchnih nauk za spetsIalnIstyu 13.00.03 – korektsIyna pedagogIka. – NPU Im. M.P. Dragomanova, KiYiv,2005. **8. Sheremet M.K.** PIdgotovka korektsIynih pedagogIv u vischih navchalnih zakladah // ZbIrnik naukovih prats Kam'yanets-PodIlskogo natsIonalnogo unIversitetu ImenI Ivana OgIenka / Za red. O.V. Gavrilova, V.I. SpIvaka. – Vip. XVII v dvoh chastinah, chastina 1. SerIya: sotsIalno-pedagogIchna. – Kam'yanets-PodIlskiy: Medobori-2006, 2011. – 368 s.

Received 21.09.2017

Reviewed 02.10.2017

Accepted 30.11.2017

УДК 159.922.7

О.М. Ткач

oxana77tkach@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ МАСАЖУ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ ДИЗАРТРИЧНИХ ПОРУШЕНЬ

Ткач Оксана Михайлівна – кандидат педагогічних наук, асистент кафедри логопедії та спеціальних методик факультету корекційної та соціальної педагогіки і психології Кам'янець-Подільського Національного університету імені Івана Огієнка (Україна). У колі наукових інтересів: діагностика та корекція мовленнєвих порушень. E-mail: oxana77tkach@ukr.net

Tkach Oksana Muchaylivna – candidate of pedagogical sciences, associate professor department of speech therapy and special techniques of the faculty of correctional and social pedagogy and psychology of Kamianets-Podilskiyi Ivan Ohienko National University, 32300, Kamianets-Podilskiyi, Ukraine. Scientific interests the diagnosis and correction of speech disorders. E-mail: oxana77tkach@ukr.net

Ткач О.М. Використання масажу для подолання дизартричних порушень. У статті автор характеризує систему логопедичного впливу за наявності у дітей дизартричних порушень. Окреслює місце логопедичного масажу у корекційній роботі. Пропонує